
COPIII ORFANI DIN CENTRUL BUCIUMI, VICTIME ALE MARELUI RĂZBOI

Elena ZÎRNĂ*

Cuvinte cheie: *Primul Război Mondial, copiii orfani, Divizia 2 Infanterie, festivități, Iași.*

Keywords: *World War I, orphan children, The 2nd Infantry Division, festivities, Iași.*

Abstract

The theme of the war orphan children is a subject which has attracted the attention of scientists and public opinion. That is why I considered eligible the review of a particular case, called the way in which the Romanian state, represented by The Ministry of War, found it proper to enact and start the work of war orphan's charge.

We will treat the activity which was unfolded by the 2nd Infantry Division (settled in Iași, in Buciumi township), in 1917, especially the organisation of some houses/festivities in order to accumulate funds absolutely necessary for the protection of orphan children, victims of The Great War.

Marea Unire a tuturor românilor s-a realizat cu imense sacrificii materiale, dar mai ales umane, care au lăsat în urma lor mari și ireversibile traume morale, mentale, psihice și nu în ultimul rând, sociale. Dovadă că, atât generația ce se năștea odată cu ultimele zvâcniri belicoase, cât și tinerii supraviețuitori ai războiului au fost chemați nu peste mult timp la o nouă înclăștare mondială, pe parcursul căreia au fost sacrificate alte zeci de milioane de victime.

Acest subiect a fost amplu prezentat, atât la nivel mondial, cât și național, însă odată cu trecerea timpului, noi subiecte atrag atenția cercetătorilor și opiniei publice, fie că sunt inedite, fie că altele sunt reevaluate. În egală măsură, tema *orfanilor de război* constituie unul dintre acestea, așa că am considerat potrivită trecerea în revistă a unui caz particular, anume felul în care statul român, reprezentat în articolul de față prin Ministerul de Război a găsit de cuviință să legifereze și să instituționalizeze activitatea de ocrotirea orfanilor de război și printr-un exemplu, anume al Diviziei 2 Infanterie, retrasă la Iași în 1916/1917, felul cum s-a aplicat litera legii.

De aceea, am considerat binevenită o prezentare a universului postbelic a copilăriei, a celor cărora războiul le-a frânt destinul, clasându-i ca *orfani de război*.

În acest sens, una dintre primele griji ale statului român după Primul Război Mondial a fost aceea de a-i ajuta pe acești copii prin înființarea de „cămine pentru orfani” aproape în fiecare reședință de județ.

---

* Expert arhivist, Depozitul Central de Arhivă, Pitești.

Prin urmare, pentru a înlesni ocrotirea orfanilor de război, la data de 22 aprilie 1918, au fost aprobate de către Consiliul de Miniștri și apoi publicate în Monitorul Oficial nr.19, dispozițiile generale, referitoare la această mare problemă cu care s-a confruntat România după război¹.

Astfel, aici se stipula că primarii comunelor urbane și rurale, sub direcția și controlul prefectilor de județe, aveau datoria de a cerceta și a identifica toți orfanii de război, iar după ce aveau o evidență cât mai exactă a acestora, trebuiau să întocmească actele necesare privind starea civilă, situația militară a părinților, starea materială, ce legături de familie mai aveau, dacă aveau, situația școlară, cât și meseria sau profesia acestora. Toate aceste informații urmau să fie comunicate de către primar instituțiilor competente.

Orfelinatele, căminele sau alte stabilimente similare existente, subordonate fie direct statului, fie altor instituții publice sau societăți de binefacere erau obligate a asigura întreținerea orfanilor de război, potrivit contractelor și înțelegerilor încheiate².

Peste numai câteva săptămâni, prin Înaltul Decret nr. 1037 din 8 mai 1918³ avea să fie recunoscută calitatea de „persoană morală” a „Societății pentru ocrotirea orfanilor din război”, cu sediul în Iași, societate ce a avut drept scop ocrotirea fizică, dar și morală a orfanilor de război. Sediul a fost la Iași pentru că, după cum bine știm, cea mai mare parte a țării se afla sub ocupație.

A fost promulgat statutul de funcționare al „Societății pentru ocrotirea orfanilor din război”, structurat pe șase capitole⁴.

În capitolul V al statutului sunt consemnate precizări despre fondurile acestei societăți. Ele erau compuse din: subvențiile acordate de instituții, societăți și alte fundații particulare existente la vremea respectivă, donații și cotizații ale membrilor, beneficiile rezultate în urma desfășurării unor serbări, baluri de caritate, reprezentații, dar și din sumele alocate de către stat, județe și comune, care și-au dat tot concursul pentru acoperirea cheltuielilor bugetare ale societății⁵.

Alături de „Societatea pentru ocrotirea orfanilor din război”, Ministerul de Război al armatei române a fost instituția care a contribuit la îngrijirea și ocrotirea copiilor celor căzuți la datorie în cumplitele bătălii. În acest sens, a pus în practică inițiativa, organizând, la fiecare regiment „cămine pentru orfanii de război”. S-au dat instrucțiuni precise corpurilor de armată pentru a-i primi, cu sprijinul societății înființate, pe toți cei care, în urma războiului, rămăseseră orfani. Acestora li s-a asigurat, în primul rând, cazarea în unitățile militare, apoi hrana, îmbrăcămintea și nu în ultimul rând, dreptul de a merge la școală. Însă, fondurile alocate de Ministerul de Război au fost insuficiente. Din această cauză, la îngrijirea lor au contribuit atât donațiile de la diverse persoane sau asociații particulare, cât și banii strânși în urma organizării unor serbări sau spectacole, în localitățile în care-și aveau garnizoanele unitățile militare⁶.

¹ Depozitul Central de Arhivă, Pitești (în continuare D.C.A.), Monitorul Oficial nr. 19 din 22 aprilie 1918, p. 237.

² *Ibidem*.

³ Idem, Monitorul Oficial nr. 31 din 8 mai 1918, pp. 400 - 401.

⁴ Idem, Monitorul Oficial nr.19 din 22 aprilie 1918, pp. 238 - 239.

⁵ *Ibidem*, p. 242.

⁶ *Ibidem*.

Pentru acești copii năpăstuiți de soartă s-au amenajat camere speciale de cazare în localurile unde erau cantonate unitățile militare, cei mai mari mâncau la popotă împreună cu militarii, iar celor mai mici li se aducea mâncarea în camerele unde erau cazați. Au fost îngrijiți la fel ca militarii, li s-au confecționat haine în atelierile de croitorie din unitățile militare respective, au fost îmbăiați și deparazitați⁷.

Organele militare aveau să se îngrijească și de educația acestor copii, fără, însă, a se încerca militarizarea lor. În acest sens, li s-au procurat rechizite pentru școală și au fost înscriși la cursurile școlilor din localitățile unde acestea existau. Erau instruiți în a urma diferite școli și meserii pentru a le folosi în viață și în a-și iubi și cinsti patria, atât de mult încercată în acele vremuri.

Așa avea să se întâmple și în cadrul unităților militare care au compus **Divizia 2 Infanterie** din Corpul I Armată, în 1917, anume **regimentele: 3 Infanterie „Olt”, 19 Infanterie „Romanai”, 26 Infanterie „Rovine”, 2 Infanterie „Vâlcea”, regimentele 42, 43, 59 și 66 infanterie, 5 vânători, 9, 4 și 21 artilerie, regimentele 1, 2 Călărași, 26 obuziere, precum și Compania 1 sanitară, Batalionul 1 pionieri și Divizionul 1 tren.**

Înainte de a continua expunerea faptelor, mi se pare potrivit să punctez câteva aspecte privind retragerea armatei române și refugiul autorităților statului în Moldova, la sfârșitul anului 1916.

În urma eșecului campaniei din 1916, două treimi din teritoriul țării au intrat sub ocupație. Redus considerabil la teritoriul Moldovei (nici acela în întregime), statul român a continuat să existe, în ciuda faptului că se confrunta cu probleme grave, găsindu-și însă resursele morale și materiale necesare unei rezistențe. În Moldova s-au refugiat conducerea statului, autoritățile centrale, armata, numeroase persoane particulare, în total 1,5 milioane de oameni. După ce capitala a fost ocupată și inamicul a înaintat, armata rusă avea să intre masiv în Moldova. Orașul Iași a fost supus unei puternice presiuni, fiind nevoit să rezolve problema legată de găzduire pentru care nu fusese pregătit.

În scurt timp, populația orașului a crescut de la aproximativ 75.000 de locuitori la peste 300.000 de locuitori, fără a socoti efectivele militare românești și rusești, staționate aici sau în imediata apropiere⁸.

Lipsa alimentelor, a combustibililor și medicamentelor se făcea simțită tot mai mult. A fost raționalizat consumul principalelor alimente, dar rezultatele nu au fost întotdeauna cele așteptate și din cauza unor afaceriști și speculanți. Aglomerația, iarna foarte grea, greutățile de tot felul au dus la izbucnirea, mai cu seamă, a tifosului exantematic. Din cauza gerului, a bolilor și a foametei mureau zilnic sute de oameni⁹.

Violența luptelor purtate de armata română, în condiții puțin favorabile, având în vedere că era iarnă, a avut ca efect creșterea numărului de morți, răniți și dispăruți. Conform unei statistici întocmită la Marele Stat Major, după încheierea conflagrației, în luna octombrie, armata română ar fi înregistrat 669 ofițeri și 4.544 soldați morți, 440

⁷ *Ibidem*.

⁸ Academician Gheorghe Platon (coordonator), *Istoria românilor. De la Independență la Marea Unire (1878 - 1918)*, vol. VII, tom. II, Editura Enciclopedică, București, 2003, pp. 466 - 467.

⁹ *Ibidem*, p 467.

ofițeri și 21.241 soldați răniți, 348 ofițeri și 18.385 de soldați dispăruți¹⁰. Ponderea și numărul acestor victime rămân însă dificil de stabilit cu exactitate, documentele întocmite purtând amprenta stării excepționale, care făcea imposibilă sistematizarea riguroasă a acestor date în statistici demne de încredere.

Orașul Iași avea să devină nu numai capitală a României, ci și centrul refacerii rezistenței naționale¹¹.

Așa se face că, în ziua de 8 noiembrie 1916, conform ordinul nr. 702 al Centrului de instrucție al Armatei I, regimentele 3 Infanterie „Olt”, 2 Infanterie „Vâlcea”, 19 Infanterie, 26 Infanterie „Rovine”, 42, 43, 57, 58 Infanterie, 3 Călărași și Regimentul 5 Vânători din componerea Diviziei 2 Infanterie, au pornit din Slatina spre Ploiești, noua reședință a Centrului de instrucție. Tot personalul, atât ofițerii, cât și trupa unităților, precum și militarii răniți care „au picioarele sănătoase” au plecat în marș, pe jos, urmând ca cei care nu puteau merge, împreună cu echipamentul, hrana și furajele pentru animale, să fie aduse fie cu căruțele, fie cu trenul¹².

Așadar, marșul unităților militare din componența Diviziei 2 Infanterie a demarat în 8 noiembrie 1916 din Slatina și avea să ajungă în Ploiești, în ziua de 16 noiembrie. Nu intrăm în detalii cu privire la greutățile întâmpinate din diverse cauze: timpul nefavorabil, drumuri blocate de către coloane militare în retragere și populația civilă refugiată, hrana insuficientă. Amintim doar câteva aspecte mai importante. În ziua de 12 noiembrie 1916 trupele au fost cantonate astfel: Regimentele 2 Călărași și 14 Artilerie la Serdanul, Regimentul 3 Infanterie Olt la Cornetu, Regimentul 43 infanterie și „coloanele volante” la Titu¹³. Itinerariul parcurs din 8 până-n 12 noiembrie a fost următorul: Slatina-Pitești-Găiești-București-Urziceni¹⁴. În aceeași zi s-a primit ordinul conform căruia militarii acestor unități trebuiau să se deplaseze spre Ploiești, în loc de Urziceni¹⁵. Așa se face că, în ziua de 13 noiembrie 1916 s-a continuat marșul spre Ploiești, cantonându-se peste noapte la Băleni. În 16 noiembrie s-a ajuns în Ploiești, unde toate trupele au fost cantonate conform indicațiilor primite de la ofițerii superiori¹⁶.

Unitățile militare mai sus menționate au continuat deplasarea din Ploiești spre Galați, unde au ajuns în 3 decembrie, apoi spre Gădiniți - Roman, unde au ajuns în 15 decembrie.

Conform ordinului nr. 7348 din 23 decembrie 1916 al Diviziei 2 Infanterie din Corpul 1 Armată, unitățile militare pomenite mai sus aveau să ajungă din regiunea Gădiniți-Roman în Iași, în ziua de 26 decembrie. Itinerariul urmat a fost următorul: șoseaua Gădiniți – Sagna – Bâra – Bojila - Cercu/Iași¹⁷.

Deși drumul parcurs a fost foarte greu din cauze multiple (timpul nefavorabil, starea sanitară precară, hrana insuficientă), marșul s-a încheiat în bune condiții, atingându-se destinația finală, anume județul Iași.

¹⁰ D.C.A., fond *Marele Stat Major - Secția studii istorice*, dosar. 61, f. 41.

¹¹ Academician Gheorghe Platon (coordonator), *op.cit.*, p. 467.

¹² D.C.A., fond *Regimentul 3 Infanterie „Olt”*, dosar. 97, f. 20.

¹³ *Ibidem*, f. 23.

¹⁴ *Ibidem*, ff. 21 - 24.

¹⁵ *Ibidem*, f. 25.

¹⁶ *Ibidem*, ff. 26 - 28.

¹⁷ *Ibidem*, f. 19.

Odată ajunse în Iași, unitățile militare din componerea Diviziei 2 Infanterie au început cantonarea, stabilindu-se pentru fiecare anumite garnizoane din județ.

Comandamentul **Diviziei 2 Infanterie** s-a stabilit în garnizoana Buciumi/comuna Buciumi din județul Iași. Ne vom opri atenția doar asupra următoarelor unități militare care au intrat în componerea acestei divizii: **Regimentul 3 Infanterie „Olt”** a fost cantonat în localitatea Cercul și în câteva case din comuna Ciurea. Densitatea maximă a fost de 10 militari într-o singură cameră. Au existat și camere neutilizate, care au fost ulterior ocupate pentru a evita aglomerația, dându-se ordine în consecință¹⁸. Militarii **Regimentului 26 Infanterie „Rovine”** au fost cantonați în comuna Tomești, atât partea sedentară, cât și cea activă. Densitatea a fost și aici foarte mare, respectiv de la 8 - 20 de persoane într-o casă cu mai multe camere, împreună cu proprietarii. Această „aglomerație” a fost pusă pe seama faptului că lipseau sobele și agentul termic din anumite camere, acestea neputând fi utilizate¹⁹. Ofițerii, trupa și caii **Regimentului 21 Artilerie** au fost cartiruiți în localitatea Socola/Bârnova și în câteva case din comuna Socob, pe șoseaua Buciumi/Iași. Și aici cuvântul „aglomerație” este potrivit, camerele de cazare fiind insuficiente²⁰. Militarii din **Regimentul 5 Vânători** au fost cazați în satul Păun, în 17 case, densitatea într-o cameră fiind și aici mare. Cadrele unității au construit un „bordei” pentru 150 de persoane, „solid și igienic”. Un al doilea urma să se construiască²¹. Personalul militar al **Batalionului 1 pionieri** a fost cantonat în 40 de case din comuna Galata. Și aici era în construcție o clădire nouă pentru cazarea în condiții cât mai bune a militarilor²². **Compania 1 sanitară** a fost cantonată în satul Valea Adâncă, în două case din localitate. Întrucât spațiul a fost insuficient, 40 de militari au lucrat la construirea unei locuințe, la intrarea dinspre S-E a satului. În ianuarie 1917 stadiul lucrărilor era în faza incipientă²³.

Acestea au fost câteva precizări în ceea ce privește marșul și cantonarea, în 1917 la Iași, a unităților militare din Divizia 2 Infanterie, a căror activitate de întraajutorare a copiilor orfani o vom analiza în cele ce urmează.

Revenind la subiectul nostru, anume orfanii de război, continuăm prin a spune că toate aceste unități militare au întocmit câte un raport cu privire la activitățile desfășurate în cursul anului 1917 pentru strângerea de fonduri, cu scopul de a-i adăposti și îngriji pe acești copii vitregiți de soartă. Aceste rapoarte au fost trimise Diviziei 2 Infanterie și apoi înaintate eșalonului superior - Corpului 1 Armată și cuprindeau: suma brută care s-a încasat în urma desfășurării serbărilor/spectacolelor, cheltuielile făcute, suma netă care a rămas, dacă au existat donații în bani, îmbrăcăminte sau obiecte, câți copii orfani se aflau în îngrijirea fiecărei unități în parte, cum erau întreținuți, dacă urmau vreo școală, precum și măsurile luate pentru îngrijirea lor pe viitor²⁴. Toate aceste informații erau necesare pentru a se cunoaște cât mai exact situația orfanilor de război,

¹⁸ Idem, fond *Divizia 2 Infanterie*, dosar 163, f. 10.

¹⁹ *Ibidem*, f. 26.

²⁰ *Ibidem*, f. 2.

²¹ *Ibidem*, ff. 5 - 9.

²² *Ibidem*, f. 3.

²³ *Ibidem*, ff. 21 - 24.

²⁴ Idem, fond *Divizia 2 Infanterie*, dosar 184, f. 156.

pe de o parte, iar pe de altă parte, pentru a se putea interveni la eşaloanele superioare, cu scopul de a obține finanțare cât mai mare pentru acești copii năpăstuiți de soartă.

În noiembrie 1917 conducerea Diviziei 2 Infanterie, cantonată în Iași a raportat că s-au luat toate măsurile pentru ca orfanii rămași de pe urma celor morți pentru patrie să fie luați sub ocrotirea unităților militare din această divizie. Pe ordinea de zi a diviziei au fost puși 272 de copii, dintre care 141 băieți și 131 fete, fiind împărțiți în cazărmile regimentelor de mai sus²⁵. În afara acestora, alți 116 copii orfani de război, cazați la rude în comuna Buciumi din Iași, urmau a fi puși în subzistența celei mai apropiate unități militare²⁶.

Fiecare unitate militară a confecționat hăinuțe, încălțăminte și le-a asigurat hrana necesară. Cei care îndeplineau condițiile de a merge la școală au fost trimiși pentru a urma cursurile școlii primare. Însă, pe lângă toate acestea, au mai fost necesare altele: stofa pentru confecționat haine, mai ales pentru fete, care nu era suficientă, încălțăminte era precară, hrana insuficientă, nu existau bani pentru rechizitele școlare.

Tocmai de aceea, la sfârșitul anului 1917, respectiv în lunile septembrie și octombrie comandantul Diviziei 2 Infanterie, colonelul Grecescu Alexandru, a hotărât să organizeze spectacole/serbări, în vederea strângerii de fonduri absolut necesare pentru ocrotirea copiilor orfani de război. Aceste spectacole s-au desfășurat cu ajutorul artiștilor Teatrului Național, în școlile și casele de cultură din garnizoana Iași, acolo unde au fost cantonate unitățile militare²⁷.

Toate regimentele mai sus menționate au întocmit rapoarte în care au precizat dacă au organizat sau nu astfel de spectacole. Rapoartele trebuiau să conțină următoarele informații: suma brută care s-a încasat în urma desfășurării spectacolelor/serbărilor, cheltuielile făcute, suma netă care a rămas, dacă au existat donații în bani, îmbrăcăminte sau obiecte, câți copii orfani s-au aflau în îngrijirea fiecărei unități în parte, cum au fost întreținuți, dacă au urmat vreo școală, precum și măsurile luate pentru îngrijirea lor pe viitor.

Însă puține au fost unitățile militare care au reușit să organizeze astfel de spectacole pentru strângerea fondurilor necesare realizării acestor acțiuni caritabile.

Un astfel de exemplu este al **Regimentul 26 Infanterie „Rovine”** din Divizia 2 Infanterie, ai cărei militari au fost cartiruiți în comuna Tomești din județul Iași²⁸. Numărul copiilor orfani care s-au aflat în grija acestui regiment a fost 29, dintre care 16 băieți și 13 fete. Pe lângă aceștia, conducerea unității mai avea adăpostiți încă 17 băieți și 14 fete, copii ai militarilor mobilizați în această unitate, cu vârste cuprinse între 2-16 ani. În total au fost îngrijiți de Regimentul 26 Rovine 60 de copii. Acestora li s-au asigurat locuința, hrana și îmbrăcăminte, la fel ca și militarilor din unitate²⁹. Până în luna octombrie a anului 1917 o parte dintre ei au locuit în casele părinților decedați, din cauza lipsei spațiului de cazare din unitate, fiind direct supravegheați de un sergent și doi soldați. Începând cu luna noiembrie, din cauza frigului, acești copii au fost cazați într-o cameră dintr-o casă din comuna Tomești, pusă la dispoziție special pentru ei de

²⁵ *Ibidem*, f. 3.

²⁶ *Ibidem*.

²⁷ *Ibidem*, ff. 2 - 190.

²⁸ *Ibidem*, f. 110.

²⁹ *Ibidem*.

către militarii Regimentului 26 Rovine. Aici au fost supravegheați de soția caporalului Ilie Cărăbineanu din acest regiment, și ea mamă a trei copii. Într-o altă cameră s-a amenajat o infirmerie pentru copii, ambele fiind puse gratuit la dispoziția regimentului de către locuitorii comunei Tomești, cu condiția de a se efectua reparațiile necesare³⁰. Tuturor celor 60 de copii cazați în cazarma Regimentului 26 Rovine li s-au confecționat îmbrăcăminte și încălțăminte din materiile prime ale unității. Însă mai era nevoie de subvenții pentru a li se asigura hrana necesară și rechizitele pentru studiu, căci, nu-i așa, trebuiau pregătiți pentru a deveni cineva în viață. Tocmai de aceea, conducerea Regimentului 26 „Rovine” a organizat „o serbare câmpenească” pentru întrajutorarea celor 60 de copii orfani, în urma căreia s-a încasat suma de 3.056,20 lei. Au fost făcute și donații din partea persoanelor particulare în valoare de 385 lei. Ofițerii și subofițerii din această unitate au contribuit și ei cu suma de 492,50 lei. Astfel, în urma organizării acestei serbări și a donațiilor primite avea să se strângă suma de 3.841,70 lei³¹.

În data de 24 septembrie 1917, militarii din **Regimentul 3 Infanterie „Olt”** împreună cu efectivele **Regimentului 2 „Romanați,, nr. 19** au organizat un „festival artistic” în localul Școlii Primare din satul Bârnova, comuna Buciumi, având același scop caritabil, anume de a-i ajuta pe copiii rămași orfani în urma celor căzuți pentru patrie în cumplitele bătălii. Au fost ajutați orfanii din satele Cercu, Todirelu, Bârnova și Pietrăria³².

Militarii Regimentului 3 Infanterie „Olt” au avut grijă de 11 băieți și 19 fete, cărora le-au procurat haine și încălțăminte din efectele militare reformate. Însă doar trei dintre aceștia (copiii Mariei Rotaru, care nu a putut avea grijă de ei) au fost puși în subzistența regimentului, adică au fost cazați și hrăniți chiar în cazarma unității, restul locuiau la rude³³.

Regimentului 2 „Romanați” nr.19 a avut în îngrijire 24 de băieți și 12 fete din satele mai sus menționate.

Niciunul dintre acești copii nu au urmat cursurile vreunei școli, deși a funcționat una în satul Bârnova, situată la un km distanță de satele Cercu și Todirelu. Nici în cazarmile celor două regimente nu s-a putut amenaja o cameră pentru desfășurarea cursurilor și nu a fost disponibil nici un ofițer sau un alt grad militar inferior care să poată să le predea acestora³⁴.

Deși s-a pus accent pe pregătirea și educarea acestor copii rămași orfani, în ciuda tuturor eforturilor depuse de autorități, mulți dintre cei cu vârste școlare nu au putut urma cursurile niciunei școli.

Pentru spectacolul organizat de cele două regimente s-au vândut „200 bilete de intrare cu prețul benevol”. Din vânzarea acestora s-a obținut suma de 1454 lei. Înainte de intrarea la spectacol s-au vândut gogoși și covrigi și s-a obținut suma de 144 lei și 25 bani. S-a consumat ulei pentru prăjirea gogoșilor și „a rămas un beneficiu net de lei 1583 bani 25%”. Acești bani au fost predați șefului compartimentului financiar al

³⁰ *Ibidem.*

³¹ *Ibidem.*

³² *Ibidem*, f. 134.

³³ *Ibidem*, f. 155.

³⁴ *Ibidem*, f. 134.

Diviziei 2 Infanterie, până când avea să se hotărască modalitatea de distribuire a lor³⁵. Au fost întrebuințați exclusiv pentru confecționarea hainelor și încălțămintei și pentru asigurarea hranei orfanilor de război. Mulți dintre aceștia, chiar dacă au locuit la rude, nu totdeauna au fost și hrăniți de acestea, deoarece familiile erau foarte sărace. În satele menționate s-au cultivat foarte puține cereale, animalele au fost rechiziționate, iar despre alte alimente nici nu putea fi vorba. Din aceste motive, copiii orfani au fost hrăniți la fel ca și militarii din unitate, au primit aceeași cantitate de mâncare, ba chiar pentru cei mici hrana era suplimentată.

O activitate de dimensiuni și mai mari, spunem noi, s-a desfășurat în 22 octombrie 1917, în comuna Buciumi, județul Iași, unde a fost stabilit **comandamentul Diviziei 2 Infanterie**³⁶. Factorii decizionali au organizat un spectacol, care s-a desfășurat în localul Școlii Primare din comuna Buciumi, unde a fost prezent și comandantul diviziei, colonelul Alexandru Grecescu, și soția acestuia. S-au făcut înscrieri pe „liste de subscripție”, care nu erau altceva decât niște tabele în care au fost consemnate unitățile militare cantonate în zonă, ai căror militari doreau să participe la serbare. S-au vândut bilete în valoare de 4991 lei. S-a organizat și o tombolă unde s-a câștigat suma de 150 lei. Înainte de începerea spectacolului s-au vândut „bere și prăjituri”, obținându-se suma de 886,10 lei. Toate aceste venituri aveau să însumeze 5997,20 lei³⁷.

Tot pentru acest spectacol, conducerea Diviziei 2 Infanterie a pregătit la popota unității „mititei și fleici” care au fost vândute cu 203,85 lei. S-a mai vândut bere și după spectacol, în valoare de 42,5 lei, cererea pentru această licoare fiind mare, deoarece nu era ușor de găsit. Totalul veniturilor încasate a fost de 6243,55 lei³⁸.

Cum era și normal, pe lângă veniturile obținute s-au făcut și cheltuieli pentru buna desfășurare a spectacolului. În acest sens, s-au cumpărat 40 kg carne în valoare de 120 lei, s-a cumpărat bere, s-a plătit orchestra care a întreținut atmosfera, achitându-se suma de 657 lei. S-a organizat o masă specială pentru artiștii invitați ai Teatrului Național, care s-a pregătit tot la popota diviziei, cheltuindu-se 293,65 lei. S-au vândut și „bomboane” în valoare de 10,35 lei. În total, s-a cheltuit suma de 1081 lei³⁹.

Făcând rapid o recapitulare a veniturilor (6243,55 lei) și cheltuielilor (1081 lei) cu ocazia organizării serbării desfășurată în localul Școlii Primare din comuna Buciumi, în urma unui simplu calcul matematic, rezultă un beneficiu de 5162,55 lei⁴⁰. Acesta a fost folosit exclusiv pentru ajutorul acordat copiilor rămași orfani în urma celor căzuți la datorie pe câmpul de luptă.

Însă nu toate unitățile militare din garnizoana Iași, devenită centrul refacerii rezistenței naționale, au reușit să organizeze astfel de spectacole sau serbări locale.

Este cazul **Companiei I Sanitară**. La 23 octombrie 1917, locotenentul Lăzărescu, comandantul companiei, a raportat că nu a organizat nici o serbare cu scopul strângerii fondurilor pentru copiii orfani, deși a avut în îngrijire doi orfani: Gherghina

³⁵ *Ibidem*.

³⁶ *Ibidem*, f. 3v.

³⁷ *Ibidem*, f. 2.

³⁸ *Ibidem*, f. 2v.

³⁹ *Ibidem*.

⁴⁰ *Ibidem*.

Ion din comuna Stângăceana, jud. Mehedinți, în vârstă de 11 ani, pe care l-au găsit în gara Craiova în timpul evacuării și Mihăilescu Teodor, de 17 ani, tot din Craiova, al cărui tată era prizonier de război. Ambii copii au fost hrăniți din rația zilnică a companiei și au locuit în camera secretarilor unității. Au fost îmbrăcați cu haine de la militari, curate, ajustate pentru măsura lor, în atelierul companiei⁴¹. Tot în acest raport comandantul a consemnat și faptul că nu mai avea fonduri disponibile pentru întreținerea copiilor și nici pentru a le cumpăra rechizitele școlare, fiind absolut necesară subvenționarea cu bani alocați de către Ministerul de Război⁴².

În aceeași situație s-a aflat și **Regimentul 21 Artilerie**, cantonat în comuna Buciumi, județul Iași. La 25 octombrie 1917, conducerea regimentului a raportat că nu a organizat nici o serbare sau spectacol din care să încaseze bani pentru copiii orfani pe care-i avea în îngrijire și nici donații din partea persoanelor particulare nu au fost făcute.

Acest regiment a îngrijit trei copii orfani (doi băieți și o fată, de 12, 6 și 8 ani) și doi copii refugiați, veniți în unitate încă din aprilie 1917 (doi băieți de 14 și 12 ani). Aceștia au fost cazați în cazarma unității și au servit masa la popotă, la fel ca militarii. În unitate nu a fost disponibilă nici o cameră pentru organizarea unor cursuri gimnaziale. Tocmai de aceea, copiii cu vârste școlare au mers la școala din comuna Buciumi și la gimnaziul din Iași⁴³.

Putem spune că acești copii au fost norocoși, deoarece au avut câte un tutore sau o rudă care s-a ocupat de educația lor și le-a oferit alinarea sufletească de care au avut mare nevoie. Asta, pe de-o parte, iar pe de alta, personalul responsabil din regiment s-a îngrijit de cazarea și hrănirea lor, ceea ce era mare lucru⁴⁴.

Nici în cazarma **Regimentului 5 Vânători**, care a fost cantonat, în 1917, în satul Păuni, comuna Buciumi, județul Iași, nu s-a organizat vreo serbare în folosul copiilor care și-au pierdut părinții în război și nici nu s-au făcut donații din partea persoanelor particulare⁴⁵.

În satul Păuni au fost 27 de copii ai căror părinți au pierit în cumplitele bătălii, dintre care 12 băieți și 15 fete, cu vârste cuprinse între 3 - 15 ani. Cei mai mulți au locuit cu frații sau bunicii lor, doar trei dintre ei au fost puși în subzistența zilnică a unității⁴⁶. Militarii Regimentului 5 Vânători au confecționat, în atelierul propriu de croitorie, haine pentru băieți, urmând a achiziționa materie primă și pentru confecționarea hainelor fetelor. Cei care au locuit împreună cu familiile s-au bucurat de îngrijirea materială și de alinarea sufletească, atât de necesare pentru vârsta lor fragedă.

Spre deosebire de ceilalți copii din Regimentul 21 Artilerie, cei 27 de orfani din satul Păuni nu au putut să urmeze cursurile școlare, educația lor fiind pusă sub semnul întrebării. Acest lucru s-a întâmplat din diverse cauze: lipsa de personal al unității, insuficiența îmbrăcăminteii, a subvenției pentru achiziționarea rechizitelor școlare, precum și lipsa unei săli de clasă în care să se organizeze cursuri. Din pricina acestor neajunsuri, la 25 octombrie 1917, comandantul Regimentului 5 Vânători a întocmit un

⁴¹ *Ibidem*, f. 109.

⁴² *Ibidem*.

⁴³ *Ibidem*, f. 115.

⁴⁴ *Ibidem*.

⁴⁵ *Ibidem*, f. 116.

⁴⁶ *Ibidem*.

---

raport, pe care l-a înaintat eșalonului superior. În acest raport a consemnat toate lipsurile înregistrate în unitate și a cerut sprijin pentru îngrijirea și ocrotirea copiilor orfani din satul Păuni. A fost alocată o sumă de bani, atât pentru confecționarea hainelor și procurarea hranei, cât și pentru rechizitele școlare absolut necesare, pentru ca acești copii să poată fi trimiși să studieze la școala din comuna Buciumi⁴⁷. În felul acesta au fost pregătiți pentru a face față provocărilor vieții.

După cum ușor putem observa, autoritățile militare au depus toate eforturile pentru a veni în sprijinul acestor copii cărora războiul le-a frânt destinul.

Acestea fiind spuse, putem concluziona prin aceea că numărul copiilor orfani instituționalizați de statul român în spațiul cazon al cazărmilor a fost destul de mic, comparativ cu pierderile umane înregistrate după prima conflagrație mondială.

Aceste „orfelinate” au avut ca scop adăpostirea și îngrijirea unui număr de copii rămași în voia sorții, pe de-o parte, iar pe de altă parte, s-a încercat să li se dea o bună educație, care să le folosească mai târziu în viață.

---

⁴⁷ *Ibidem.*